

РЕДАКЦІЙНЕ

БАРВИ З ПОЗАМЕЖЖЯ СВІТУ

Все, що збудоване людськими руками, можна відбудувати – каже Оксана Забужко, у підтвердження своїх слів посилаючись на фото Варшави 1944 року. А далі у письменниці таке: «Тільки нерукотворне життя невідновне – і невідшкодовне. Кожне, без винятку, як метелик Бредбері – дівка в світобудові».

На жаль, любі читачі, ми з вами бачили руїни не лише на світлинах. І в кожного з нас за цю війну з'явився власний мартиролог «метеликів Бредбері», без яких цей світ втратив свої барви. І ми вже знаємо, що герої таки вмирають, залишаючи нас на самоті.

То що робити нам – живим, але позбавленим світла від тих, хто пішов? Вцілілим, але закляклим у своєму болі від нескінчених втрат? Вдячним, але вже майже неспроможним висловлювати емоції? Знесиленим, але все одно не впевненим, що робимо достатньо?

Тут психологи радять відчепитися від себе там, де ви можете собі дозволити відчепитися. Бо бути частково розваленими зараз – це норма, це так придушена гормональна система реагує, і не варто її перевантажувати. Якщо нема здорових емоцій – вивільняйте нездорові: краще плакати, кричати, жалітися, аніж робити вигляд, що вам ок. «Заземляйтеся» у простих речах – приготуванні їжі або прибиранні, це надасть мозку ілюзію контролю і він потішить вас відчуттям певного полегшення. А головне, кажуть, дуже важливо мати поруч бодай когось, з ким можна спілкуватися без страху осудження чи знецінення.

Хто ми такі, щоб сперечатися з психологами? Тож запрошуємо до безпечної співбесіди. Нагадуємо, що газета «СХІД NOW» створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Чекаємо від вас зворотного зв'язку щодо змісту і тем публікацій на редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

Фото: Євген СОСНОВСЬКИЙ

ЦІКАВЕ

Таких людей, як луганчанин Олексій Гончаров, насправді, багато – втративши майно, домівку, бізнес, вони знову встають і продовжують працювати. Нас, східняків, часто називають незламними. За характер, силу духу, впертість. Мабуть, так і є. Принаймні, десятий рік війни нас досі не зламав.

НЕЗЛАМНІ ЗІ СХОДУ

Як родина з Луганщини розвиває ресторан у Бучі

У 2014 році Олексій залишив житло та бізнес у Кадіївці (тоді це ще був Стаханов Донецької області), коли туди прийшов «руський мир». Вийшов з окупованої території до Гірського на Луганщині, щоб там, на своїй малій батьківщині, розвивати хлібопекарську справу. Жителям невеличкого містечка полюбилися хліб і смачна випічка, яку родина Олексія виготовляла у мініпекарні та продавала у власній кав'ярні. ▶

Продовження на стор. 5

НОВИННЕ

НА ДОНЕЧЧИНІ ПРИМУСОВО ВИВЕЗУТЬ ДІТЕЙ ЩЕ З ДЕВ'ЯТИ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

Таке рішення 9 серпня прийняв Координаційний штаб з питань проведення обов'язкової евакуації населення в умовах воєнного стану у відповідь на звернення Донецької обласної ВЦА.

Йдеться про Ямпіль, Зарічне, Торське, Оріхуватку, Никонорівку, Малинівку, Тихонівку, Васютинське та Рай-Олександрівку. Через складну безпекову ситуацію та ворожі обстріли звідти будуть евакуйовані 130 дітей.

Нагадаємо, 7 березня 2023 року Кабмін схвалив механізм примусової евакуації дітей із зони бойових дій. Згідно з ним, батьки не можуть підписати відмову, вони зобов'язані визначитися: чи обидва батьки, чи один із них або уповноважена особа мають супроводжувати дитину в евакуації.

З 24 лютого 2022 року по 9 серпня 2023 року в Україні загинули 499 дітей, ще 1095 були поранені. Найбільше постраждалих саме в Донецькій області.

ДІЮЧІ ТА ПОТЕНЦІЙНІ ПІДПРИЄМЦІ-ВПО МОЖУТЬ ОТРИМАТИ ГРАНТ НА БІЗНЕС

Міжнародні донори готові фінансово підтримати 325 підприємців з Києва, Київської, Житомирської та Чернігівської областей. Перевага надаватиметься переселенцям та тим, хто постраждав через російську агресію.

Організація Help – Hilfe zur Selbsthilfe реалізує проект «Надання послуг з невідкладної допомоги та захисту населенню, що постраждало в результаті війни в Україні». Один з компонентів проекту – грантова підтримка мікробізнесу у Києві, Київській, Житомирській та Чернігівській областях.

Проект планує підтримати 325 підприємств, які мають реалістичні та стійкі бізнес-ідеї для відновлення або розвитку своєї економічної діяльності. Грант включає грошову підтримку на закупівлю обладнання та матеріалів вартістю до 2700 євро.

На сайті організації зазначається, що заохочують до участі жінок-ВПО, а також жінок, які є головою сім'ї у зв'язку з воєнною службою чоловіка, його пораненням, перебуванням у полоні чи загибеллю.

Програма розроблена для підтримки ремісничих та сервісних бізнесів, зокрема столярства, бджільництва, виготовлення прикрас, гончарства, текстильних мистецтв, виготовлення свічок, мил тощо. Приклади сервісів можуть включати послуги з прибирання, догляду за будинками та домашніми тваринами, ландшафтні та доглядові послуги за газоном, персональні тренування та фітнес-послуги, б'юті-послуги, ІТ та комп'ютерні ремонтні послуги тощо.

Для того щоб взяти участь, потрібно заповнити гугл-форму за адресою surl.li/hhpld.

Прийом заявок триватиме до моменту набору потрібної кількості кандидатів.

ІСТОРИЧНЕ

Регіон Верхня Сілезія мав непросту історію. У різні часи він перебував під контролем Моравії, Богемії, Польщі, Австрії, Пруссії, Німеччини. Після Першої світової війни східна частина регіону на засадах політичного компромісу потрапила до складу відродженої польської держави і отримала автономію у складі Сілезького Воеводства. Його населення складало переважно поляки. Західна частина, більшість населення якої була німецькомовною, залишилась за Німеччиною як Провінція Верхня Сілезія.

У 1919-1921 роках тут відбулося три послідовні збройні повстання проти німецької адміністрації – етнічні поляки почувалися дискримінованими і вимагали виходу з імперії та приєднання до Польщі. Але зрештою місцеві громади почали сприймати свою автономію як самобутність і не воліли у міжвоєнний період бачити себе на будь-якому боці – ані на польському, ані на німецькому. Це було притаманне, наприклад, місту Катовіце, яке розвивалося як центр сталеливарної та гірничодобувної промисловості під польським, чеським та німецьким впливом.

Втім, незабаром все змінилося. Від початку Другої світової війни вся Верхня Сілезія була інкорпорована до Третього Рейху. Дуже швидко на новозахоплених землях постало чимало концтаборів для неугідних гітлерівській владі. Сілезці підпали під політику расового визнання, яку нацисти впроваджували на поліетнічних територіях: або ти доводиш своє німецьке походження і підписуєш Фольксліст (Volksliste) – посвідчення «чистоти крові», або ласкаво просимо до «Аушвіцу» (35 км від Катовіце). Також нацисти масово відправляли сілезців на фронт вмирати за фюрера.

«Звільнення» Верхньої Сілезії радянськими військами не принесло очікуваного спокою. Навпаки, розпочався радянський терор щодо сілезців, які визнали себе німцями. Формальною підставою була згода союзників на використання СРСР німецького населення для примусових робіт – під час Ялтинської конференції було вирішено рахувати це як відшкодування збитків у війні. Ось у нагоді і став Фольксліст! У рамках ялтинських домовленостей щонайменше 40 тисяч сілезців у складі робітничих бригад були інтерновані до СРСР на трудову повинність.

На цьому «велике переселення народів» не закінчилося. Оскільки після війни німецька частина Верхньої Сілезії відійшла до Польщі, до 1950 року її покинули близько 300 тисяч німців. Ще 50 тисяч німців виїхали з польської частини регіону. Натомість на їхнє місце привезли польських переселенців із теренів УРСР. Відтік корінного населення Сілезії не припинявся й у подальші роки, коли стало очевидним, що Німеччина, яка прогала війну, відбудувалася набагато швидше й умови для життя там кращі. Починаючи із 1956 року, у розпалі кампанії за воз'єднання сімей,

ЖИТТЯ ПІСЛЯ РУІНИ

Досвід Верхньої Сілезії

тільки із Катовіцького воеводства до Німеччини емігрувало близько 63 тисяч німців, а у 1970-х цей показник становив уже 137 тисяч. Процес виїзду тривав практично упродовж

Вугільна шахта Wieszorek, близько 1915 року

усього періоду існування ПНР.

Отже, попри те, що власне війна не принесла Верхній Сілезії нищівних руйнувань, вона була звалтована терором комуністів та процесами міграції, які «вимивали» кваліфікованих фахівців. Через брак кадрів шахти на кілька місяців були змушені припинити видобуток, простояли і металургійні заводи. У березні 1945 року штат промисловості регіону заледве сягав 50% від довоєнного рівня.

Однак місцева промисловість все ще становила основу польської економіки – вугілля, сталь та електроенергія залишалися запорукою відновлення зруйнованої країни. На промисловий комплекс регіону припадало понад 42% зайнятих у промисловості Польщі. Тож, саме на Верхню Сілезію робилася ставка у планах комуністів на розвиток індустріалізації.

Несприятливі наслідки концентрації промисловості, які були помітні ще до війни – забруднення повітря, проблеми з доступом до питної води, нестача

житла – на початку 1950-х років лише поглиблювалися. Особливо відчувався дефіцит житла, такого необхідного для залучення кадрів. Недивно, що на підйомі індустріалізації місцева гірничодобувна галузь все ще використовувала примусову працю в'язнів, полонених та військовозобов'язаних.

Комуністична влада сподівалася вирішити проблему нестачі робочої сили за рахунок підвищення зарплати в ключових галузях промисловості. З кінця 1950-х років зарплати шахтарів і металургів справді суттєво перевищували середню зарплату у Польщі. Щоб заманити людей на виробництво, були збудовані робітничі квартали – переважно гуртожитки поруч із шахтами та металургійними заводами. І навіть незважаючи на те, що в очікуванні окремої квартири новоприбулим доводилося кілька років жити у таких гуртожитках ба навіть у бараках, забезпечення відомчим житлом тут все ж відбувалося швидше, аніж в інших регіонах Польщі.

Зусилля влади мали успіх. Населення регіону поступово зростало. Якщо 1950 року у Катовіцькому воеводстві мешкало 2,7 мільйонів жителів, то 1960 року – вже 3,3 мільйони. І упродовж 1960-х років сальдо міграції у регіоні залишалася позитивним.

Через те, що забудова міст промислового басейну була занадто тісною, влада зробила спробу дегломерації, тобто зменшення щільності населення у таких центрах промисло-

Філософія повоєнного відновлення Європи передбачала, серед іншого, наднаціональний контроль над стратегічними галузями економіки. Зрештою, навіть Євросоюз починався із Об'єднання вугілля і сталі. У цьому контексті цікаво простежити динаміку розвитку регіонів, подібних за економічною моделлю до Донецького вугільного басейну. Наприклад, Верхньої Сілезії, яка віддавна була центром видобутку «чорного золота» та металургії. Як полякам вдалося відновити зруйновану війною промисловість попри сталінський терор – у новому матеріалі нашого історичного циклу.

вості, як Катовіце чи Глівіце. Для цього будували міста-сателіти, які слугували спальними районами. Першим таким супутником стало містечко Тихи, у якому після війни проживало всього 13 тисяч жителів. На першому етапі будівництва місто мало зрости до 30 тисяч, а у перспективі – до 130 тисяч. Вже 1951 року з'явилися перші будинки типової забудови так званого району Нові Тихи, задуманого як «зразкове соціалістичне місто».

Щоправда, від концепції зведення міст-супутників швидко відмовилися, а житлове будівництво було зосереджене на заповненні лакун у існуючій місь-

Музей на місці шахти

кій забудові або зведенні житла на місці знесених «фамільовок» (familowki) – типових для регіону малоповерхових будинків для цілої родини. Такого типу робітничі будинки поставали наприкінці XIX століття й подекуди становили цілі квартали у Катовіце та інших містах регіону.

Однак для потреб грандіозних містобудівних планів і цього було замало. Тож у 1960 роках у 13 містах Катовіцького воеводства було розпочато масове будівництво житлових масивів. Загалом

за десятиліття на регіон припало 12% нового будівництва у Польщі.

Вирішення проблем з житлом знизило градус міграційної кризи, і у 1961-1980 роках відбувається розширення промислової бази регіону. Постав гігантський меткомбінат «Катовіце» в Домброві-Гурнічій та цинковий завод у Мясечку-Шльонському, було збудовано три великі ТЕС: Halemba в Руді-Шльонській, Łagisza в Бендзині й Rybnik у Рибніку. Розпочали роботу автомобільні заводи в Бельсько-Бялі та Тихах. У 1970-х модернізують автомобільну дорогу Варшава-Катовіце. У ці ж роки у Рибницькому вугільному районі відкрито шість нових шахт, а наприкінці 1970-х видобуток вугілля тут наблизився до свого максимуму у 200 мільйонів тонн на рік. У подальшому цей показник лише знижувався.

Останні роки комуністичної системи пройшли в умовах економічного колапсу та робітничих протестів, що означало кінець процвітання Катовіцького воеводства. Вугілля все ще залишалося основною статтею експорту, але інвестиції у гірничодобувну (та й у інші галузі) зазнали серйозного скорочення. Стан екології у Верхній Сілезії був настільки поганим, що знову почалися міграційні процеси – люди вивозили дітей до регіонів, де можна було дихати безпечно для здоров'я.

Сьогодні традиційні галузі регіону та екологічні наслідки від їхньої промислової експлуатації належать до основних викликів Стратегії розвитку Сілезії Śląskie-2030, а сама індустріальна спадщина знаходиться у фокусі національних та європейських інституцій. За цей час Катовіцький регіон – найбільш екологічно занедбаний у Польщі – встиг відмовитися від шахт і перетворився на лідера лісонасаджень. До туристичного маршруту по мегалісісу включено і квартал малосімейок для родин гірників Нікішовець (ті самі архітектурно уні-

кальні «фамільовки»), і будівля Гішовець – житловий будинок, зведений для робітників концерну Giesche за концепцією «місто-сад», і Музей металургії цинку, і колишня фабрика порцеляни, перетворена на технологічний парк.

А що ж сталося з шахтами? Цікаво, але їх не законсервували повністю, а перетворили на музеї та культурні заклади, де колишні шахтарі проводять екскурсії. **СН**

Олег ЖОВТАНЕЦЬКИЙ

АКТУАЛЬНЕ

У МЕНЕ НЕМАЄ ДОМУ

Три історії про втрату домівки та можливості отримати компенсацію

Їм немає куди повертатися. Міста та села, де вони мешкали, вже непридатні до життя. Українські військові досі тримають там оборону, і бої заважають зафіксувати факт втрати житла, а отже – отримати компенсацію від держави. Про можливості програми «ЄВідновлення» ми вже багато писали, але реалії заважають нашим героям ними скористатися.

ІСТОРІЯ ПЕРША. ЗАБУТА ЧАШКА

НАТАЛІЯ ДЕРКАЧ, 49 РОКІВ, ОПИКУЄТЬСЯ ХВОРОЮ МАМОЮ (МАР'ІНКА – ДНІПРО)

Про початок вторгнення пані Наталія дізналася від сина, який зателефонував ранком 24 лютого і повідомив, що росіяни бомблять українські аеродроми.

– Увімкнула телевизор, і дійсно – обстріли по всій країні. А у Мар'їнці була суцільна тиша, росіяни не обстрілювали місто десь до 8 березня. Вже після окупації Волновахи почалося і у нас.

Спочатку жінка не планувала виїздити: вважала, якщо пережила тут 2014-2015 роки, то і зараз вдасться якось пережити. Виїздити не хотіла й її літня мама, якій після інсульту було важко самостійно пересуватися. Під час обстрілів мама залишалася у будинку навіть тоді, коли Наталія разом з трьома своїми котями спускалася до підвалу.

Коли розпочалися обстріли Мар'їнки по «квадратах», стало зрозуміло, що все набагато страшніше, ніж було 2014-го.

– Масова евакуація проходила у центрі міста, але мама туди б не дісталася. 18 березня нас хотів вивезти на своєму авто мій син, який з родиною вже виїхав до Курахового. Але росіяни почали інтенсивно обстрілювати місто і доїхати до нас він не зміг. Наступного дня мамі стало зле, довелося викликати швидку і лікарі між обстрілами вивезли нас до Курахового. Хоч я і вважала, що виїздимо ми лише на кілька тижнів, але забрала з собою і котиків.

У Кураховому з житлом допоміг знайомий священник – більше 20 днів жінки прожили у прихистку при молитовному домі. У квітні друг Наталії по фейсбуку запросив їх до

Дніпра, безплатно поселив у приватному будинку. Дістатися нового місця допомогли волонтери.

– Мені у месенджері надходило дуже багато пропозицій від людей, яких знаю лише з соцмереж. Вони запрошували до себе у Вінницю, Чернівці. Але мамі було б важко так далеко їхати. А ще ми шукали житло, де господарі були б не проти котиків.

Мар'їнський будинок Наталії та її мами, яка після чергового інсульту перестала взагалі самостійно пересуватися, повністю зруйнований. Про це жінці повідомила знайома, яку «денеєрівці» вивезли до окупованого Донецька. До цього на очі Наталії потрапило відео боїв у Мар'їнці і вона впізнала власне подвір'я.

Найбільше жінка жалкує, що не вдалося забрати з будинку улюблену стару чашку, яку подарували ще її мамі і яка була своєрідним талісманом родини.

Про програму компенсації за зруйноване житло Наталія чула. Але подаватися на «ЄВідновлення» вона поки не може, бо на території Мар'їнки продовжуються бої. До того ж, всі документи на будинок залишилися у підвалі, забрати їх вона не встигла.

– Наразі всі реєстри закриті, відновити документи неможливо. Те, що я жила у Мар'їнці, підтверджує лише прописка у паспорті, – каже жінка.

Наразі Наталія доглядає за маму, якій у вересні виповниться вже 90 років, та щомісяця отримує від держави компенсацію за догляд людини похилого віку. Сума компенсації знизилася у порівнянні з минулим роком більше ніж на 1000 гривень. Наталія пов'язує це з тим, що родина отримує також переселенські виплати.

– Всю мамину пенсію ми витрачаємо на ліки для неї. Якби ми орендували житло, то грошей би точно не вистачало. Рятуює ще й допомога продуктовими та гігієнічними наборами від гуманітарних організацій.

Попри все Наталія мріє повернутися до рідного міста і вірить у те, що Мар'їнку відбудують.

– Можливо, нові будинки побудують на новому місці, десь поруч. Але, якщо ми отримаємо компенсацію, то хотіли б відбудувати будинок саме там, де він був.

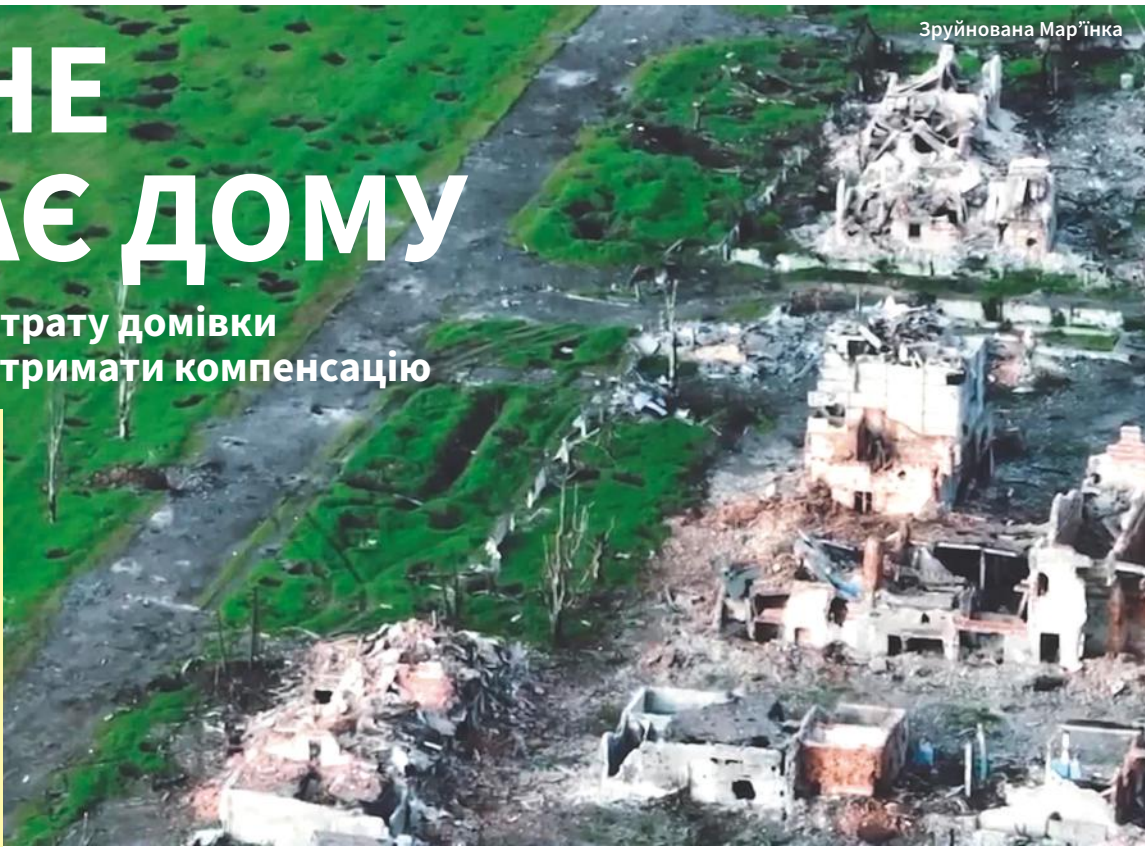
ІСТОРІЯ ДРУГА. СЕЛО-ФОРТЕЦЯ ТА ЗАПАХ СТЕПУ

ГАННА ВОЛОШИНА, 41 РІК, ДИРЕКТОРКА СІЛЬСЬКОГО ЦЕНТРУ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ (НОВОМИХАЙЛІВКА – КИЇВ)

Минулого року Ганна стала переселенкою вдруге. Напередодні повномасштабного вторгнення вона завершила капітальний ремонт своєї двокімнатної квартири у прифронтовому селі Новомихайлівці, куди 2014 року виїхала з Донецька. 20 лютого їй якраз привезли нову шафу. А зранку 24 лютого

Зруйнована Мар'їнка

з маленькою донечкою жінка вже їхала до Запоріжжя – розуміла, що росіяни не забаряться з обстрілами. І вони почалися – того ж першого дня великої війни, о дванадцятій дня.

Декілька місяців Ганна координувала роботу волонтерів, які евакуювали її односельців. Потім переїхала з Запоріжжя до Дніпра. Житло допомогли знайти друзі.

– На початку вторгнення було важко знайти житло, навіть подобово, бо люди виїздили масово.

На кожну квартиру, яка здавалася в оренду, була черга з охочих її зняти. Звісно ж, ціни на житло вирости. Але світ не без добрих людей.

Згодом львівські волонтери, з якими Ганна познайомилася ще до вторгнення, коли вони привозили на Схід гуманітарку, запропонували житло у Новояворівську. А тепер жінка вже рік орендує квартиру у Києві. Неабияк її підтримує те, що вдалося зберегти роботу і є змога працювати дистанційно.

Ще минулоріч Ганна дізналася, що її квартира у Новомихайлівці зруйнована. Спочатку у будинок був «приліт», а потім все вигоріло через обстріли запальними снарядами. Зруйнували росіяни і будинок культури, у якому вона раніше працювала.

– Чула про програму «ЄВідновлення», навіть зберегла відео зруйнованого будинку, яке для мене відзняли знайомі. Але для обрахування збитків на місці руйнування повинна виїздити комісія. Звісно, що в умовах інтенсивних боїв ніхто до Новомихайлівки їхати не буде. Тож чекаємо нашої Перемоги.

Жінка каже, що вона не єдина, хто опинився у такій ситуації. Майже всім жителям

Новомихайлівки немає куди повертатися, бо село стало своєрідною фортецею, де українські військові стримують росіян, аби ті не прорвалися далі, до сіл Мар'їнської громади. За її словами, у селі досі залишається 10 людей, деякі з них вже були поранені, але вони відмовляються залишати майже зруйновані домівки.

Після перемоги Ганна хоче повернутися додому. Зізнається, що побувала у багатьох містах України, але такого повітря та запаху степу, як у рідному селі, ще ніде не зустрічала.

ІСТОРІЯ ТРЕТЯ. БУДИНОК БІЛЯ БЛОКПОСТУ

МАКСИМ ФІЛОНЕНКО, 19 РОКІВ, СТУДЕНТ (МАР'ІНКА – ВАРАШ)

Максим добре запам'ятав 24 лютого у Мар'їнці, де він жив разом з батьками. Зранку хлопець планував їхати на навчання до Харкова, але тато порадив залишитися вдома, бо Харків уже обстрілювали.

– У Мар'їнці того дня було дуже тихо, і це дивувало, бо всі вважали, що масштабна війна почнеться саме зі Сходу. Ба навіть і з нашого міста, бо ми

дуже близько до окупованого Донецька. Наш будинок розташовувався на околиці Мар'їнки, яка практично межує з «Трудовськими» (район Донецька – ред.)

До кінця березня родина Максима перебувала у Мар'їнці, ховаючись від обстрілів у підвалі літньої кухні. А коли на подвір'я «прилетіло», було вирішено виїздити до родичів у Рівненській області. З собою забрали лише особисті речі та розібраний комп'ютер.

Зараз родина винаймає житло у Вараші. На новому місці і Максиму, і його батькам відносно швидко вдалося знайти роботу. Хлопець зізнається, що був дуже здивований, коли його, студента-третьокурсника без досвіду роботи, взяли працювати журналістом на місцевий сайт. Каже, що спочатку було дуже складно без старих друзів та веселого студентського життя у гуртожитку, адже вчитися доводиться дистанційно.

Максим не знає, наскільки зруйнований його будинок, але підозрює, що від нього нічого не залишилося, бо неподалік стояв блокпост окупантів.

– Ми навіть на відео не можемо наш дім побачити, бо завжди знімають лише центр міста. Тобто, фото та відеодоказів руйнувань будинку у нас наразі немає. А значить, немає і можливості податися на компенсацію за втрачене житло. **СН**

Ірина ДІМІТРОВА

ОФІЦІЙНО

БУТИ ЖОРСТКИМИ, АЛЕ НЕ ЖОРСТОКИМИ

– Павло Олександровичу, питання щодо колаборантів. Війна триває вже 9 років, але тільки зараз суди почали виносити реальні вирoki людям, котрі зрадили свою державу. Чи є у влади план, що робити з колаборантами? І взагалі, чи враховані помилки 2014 року, коли тисячі людей уникнули відповідальності за свої злочини?

– Якщо йдеться про деокуповані території, то ця робота зараз не зупиняється взагалі. Правоохоронні органи, які керуються діючим кримінальним кодексом, виявляють колаборантів, притягують до суду. Я маю інформацію, як працює по колаборантах Служба безпеки України, органи досудового розслідування. Застосовується виключно кримінальна відповідальність, тому що це тяжкі та особливо тяжкі злочини проти основ національної безпеки держави. Як в 2014-му, вже не буде.

Що стосується плану дій щодо територій, які під окупацією вже 9 років, то ми розуміємо, що там колаборантів буде, ну, якщо не кожен другий, то кожен третій точно. Тому наші дії після звільнення повинні бути збалансовані, щоб не перегнути палку, не грести всіх однією гребінкою. А з іншого боку, щоб при цьому не пропустити скрізь пальці ворога, який візьме до рук жовто-блакитний стяг і кричатиме разом з усіма, як він чекав на Україну. А сам весь цей час співпрацював із окупантами.

Тож наші дії мають ґрунтуватися на чіткому розумінні законодавства, бути жорсткими, але не жорстокими.

Жорсткість повинна бути в даному випадку, аби той осередок перефарбованих колаборантів, який, не дай Боже, буде там переведений у «сплячий режим», не мав можливості знову колись перетворитися на рушійну силу, яка в подальшому буде каламутити суспільство.

Донеччина має бути відроджена і перероджена без колаборантів – це однозначно! Люди повинні мати національну свідомість і усвідомлювати себе членами суспільства держави Україна. Людям, які такого ставлення до держави не поділяють, не місце на українській Донеччині та в Україні взагалі. Тому, якщо вони вчинили злочин проти України, хай шукають собі місце на теренах величезної російської федерації або в інших країнах, які їм до вподоби. Таке моє бачення.

Але люди, які дійсно були жертвами обставин, заручниками ситуації, не мають постраждати. Історія кожної людини повинна розглядатися окремо.

– А що скажете про вчителів та медиків? Є думка, що ці люди просто виконували свій професійний обов'язок і ні в чому не винні. Але, з іншого боку, лікарі рятують тих, хто вбиває українців, а вчителі вчать дітей ненавидіти Україну.

– Є різниця між роботою лікаря і вчителя. Я завжди до-

Павло Кириленко очолює військово-цивільну адміністрацію Донецької області у 2019 році. Колишньому прокурору було непросто заглибитися у численні комунальні, соціальні, інфраструктурні проблеми регіону, що з 2014 року живе у стані війни. Але після 24 лютого 2022-го й ці проблеми відійшли на другий план. Діяльність ОВА вийшла за рамки встановлених регламентів, а робота її очільника перетворилася на суцільний кризовий менеджмент. Графік Кириленка складається лише сьогодні на сьогодні, бо ніхто не знає, яка точка на мапі раптом запалає. Заради безпеки він періодично змінює місце перебування і залишає Донеччину тільки щоб обговорити питання життєдіяльності області на державному рівні. Тому ми спілкувались уривками, частково письмово, частково телефоном. Поговорили про важливі речі – головним чином про те, як нам жити один з одним після Перемоги.

ЩО БУДЕ З ДОНЕЧЧИНОЮ ПІСЛЯ ПЕРЕМОГИ

Велике інтерв'ю з Павлом Кириленком

тримуюся принципу справедливості і не хочу, щоб зараз здалося, що я когось намагаюсь відбілювати, але існує клятва Гіппократа. Лікар зобов'язаний рятувати життя та здоров'я людей. Знову ж таки, треба буде дивитися, чи дійсно лікар лікував людей, чи все ж таки співпрацював із окупантами у більш широкому контексті.

З приводу вчителів – тут все однозначно. Вони формують національну свідомість дитини. Те, що вчителі робили останні 9 років в окупації, .. вони просто руйнували українську ідентичність. А це основа основ держави. Тому кожен, хто обрав шлях залишитися в окупації і працювати з дітьми – скоїв злочин і має відповідати. Молоде покоління, яке не сприймає державність України – це найстрашніші наслідки, які тягнуть за собою дії освітян. І у мене не вкладається в голову, що ці люди зможуть далі бути пов'язаними з українською освітою. Це я ще м'яко кажу. Треба жорсткіше.

Хтось там каже, що от, «державна нас залишила». Але це не так. Жителям тимчасово окупованої території нараховувалися та виплачувалися пенсії. До останнього часу на Донеччині на лінії розмежування працювали пошта, ЦНАПи, українські банки, діяли чотири пункти в'їзду-виїзду. Тому в даному випадку казати, що у людей не було часу, щоб визначитися – це неправда. Кожен зробив свій вибір і тепер має за цей вибір відповідати.

– Зрозуміло, що така жорстка позиція походить від розуміння наслідків толерування до колаборантів на До-

неччині. Досвід 2014 року показав, до чого це призводить. Гадаю, що в регіонах, де такого досвіду немає, важче розуміти, як треба діяти. На вашу думку, чи маєте ви виступати із законодавчою ініціативою в цьому питанні, чи все ж таки це має бути загальнодержавний процес, який спускається з міністерства?

– Думаю, я як очільник ОВА, керівники структурних підрозділів, мої заступники – ми повинні акумулювати інформацію щодо ситуації і надавати свої пропозиції щодо внесення змін до чинного кримінально-процесуального законодавства. Звісно, лише в концептуальній частині. Я не визначаю, як проводити слідчі дії та їх кваліфікувати. Я можу висловлюватися тільки щодо важливості покарання певних категорій громадян, у тому числі вчителів, розуміючи тяжкість їхніх злочинів і наслідки, спричинені діями.

Авжеж, я уявляю, скільки буде правозахисників, які будуть виступати проти такого підходу. Але я впевнений: ми маємо діяти жорстко, бо це питання нашої національної безпеки.

– У такому випадку, Донеччині після деокупації знадобиться великий кадровий резерв, тисячі фахівців, які б погодилися їхати на Схід із інших регіонів і ставати до роботи замість колаборантів. Чи є у нас цей кадровий резерв? Де зокрема брати стільки освітян?

– Кадрове питання і зараз надзвичайно гостро стоїть, а після деокупації постане ще гостріше. В області, дві третини якої окуповані, навчан-

ня здійснюється переважно дистанційно. Вчителі звільняються, виїжджають за кордон, в інші регіони. Ми максимально вживаємо заходів для того, щоб тримати колективи. Люди розуміють ситуацію, мають бажання повертатися на рідну Донеччину і виховувати гідних синів української землі. Але без заходів стимулювання на рівні держави зробити це неможливо.

Ми готові надавати свою візію і, виходячи із практичного досвіду, тісно співпрацювати з центральною владою. Зокрема, ми пропонуємо розрахунки щодо рівня заробітних плат на Донеччині після деокупації. Адже для того, щоб освітяни та медичні працівники хотіли їхати сюди, ми маємо створювати фінансові стимули. Молодих спеціалістів також потрібно фінансово заохочувати їхати на Схід. Бо всі ж ми люди, і зрозуміло, що умови, в яких доведеться працювати на Донеччині після деокупації, м'яко кажучи, будуть відрізнятися від інших регіонів. Наші пропозиції враховуються і я впевнений, що робота щодо збільшення кадрового потенціалу буде продовжуватися.

ВІДРОДЖЕННЯ ПОЧНЕТЬСЯ З СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

– Наступне питання, яке активно обговорюється в експертних колах, стосується подальшого статусу Донецька після визволення. На вашу думку, чи варто Донецьку залишатися адміністративним центром області? Чи він буде дещо дискредитований окупацією?

– Наша область називається Донецькою. Її адміністративний центр – Донецьк. У нас – Донецька обласна військова адміністрація. І нарешті після Перемоги ми позбавимося всіх приставок для позначення тимчасовості функцій обласного центру для інших міст, які їх виконували. Це важливо. Для мене це особисте питання, принципове. Краматорськ, Покровськ, Маріуполь – всі вони збережуть свою значущість. Але адміністративним центром Донецької області має бути Донецьк – звісно, після перехідного періоду.

Нас чекає величезний пласт роботи на деокупованих територіях. Для цього ми вже розробили першочергові дії, є план деокупації, робота над ним триває. Ми будемо заходити туди із чітким розумінням, що і як будемо робити. А ті люди, які зробили все, щоб український прапор не майорів над Донецьком, вже зараз мають залишити цю територію. Хай насолоджуються життям в своїй улюбленій россії або у вигаданих «республіках» – головне, щоб не тут.

– Скажіть, а ви не припускаєтеся думки, що після деокупації Донеччину можуть поділити на дві або навіть три окремі області?

– Ні, не хочу цього припускати. Донеччина є цілісна. Вона повинна бути в межах своїх кордонів – так, як записано в Конституції.

Однозначно адміністративно-територіальний устрій буде переглядатися у зв'язку з величезними руйнуваннями міст. Фактично стерті з лиця землі Бахмут, Красногорівка, Соледар, Вугледар, Мар'їнка,

Маріуполь, і це доведеться враховувати при подальшому адміністративному поділі регіону. Але, підкреслюю, цей перерозподіл повинен відбуватися в межах теперішніх кордонів Донеччини. Звісно, коли буде проводитися адміністративна реформа, тоді можна буде говорити про якісь зміни. Але не зараз.

До речі, це питання буде вирішуватися в тому числі й у прив'язці до стратегії економічного розвитку області. Треба розуміти, які саме підприємства будуть відновлюватися або створюватися з нуля, скільки людей будуть на них працювати, які потреби будуть у цих людей, які громади треба об'єднувати заради їхньої подальшої спроможності... Все це ми маємо врахувати і будемо визначати на місці, після Перемоги.

– **До речі, це дуже цікаве питання, як будуть тоді розвиватися населені пункти в регіоні. Лунають думки, в тому числі й від міжнародних експертів, що такі міста, як, наприклад, Краматорськ або Маріуполь, після війни можуть знову стати забутими. Дехто вже зараз каже, що не хоче повертатися до Краматорська, бо після повернення Донеччини у місті просто не буде що робити. В чому полягає стратегія для міст, які отримали поштовх для розвитку лише після 2014 року, після втрати Донецька?**

– Моє бачення таке: той імпульс розвитку, який був наданий містам обласного значення, має бути збережений. Ви згадали Краматорськ. Так, це місто стрімко розвивалося, і ми не маємо втрачати досягнуте. Це, по-перше, знову ж таки принцип справедливості. Покровськ, Краматорськ, Маріуполь своїм розвитком продемонстрували великий потенціал. Тому ми будемо працювати над розвитком кожного населеного пункту. Досвід розвитку регіону, який я спостерігаю з 2019 року, ми зможемо використовувати в подальшому для всієї області. Але нас чекає переформатування не тільки адміністративне, а й економічне. Не виключено, що ми побачимо розвиток тих економічних потенціалів, які ніколи раніше не були на перших позиціях. Адже металургія, машинобудування потребують багато часу для відновлення. А нам треба швидкий розвиток.

Гадаю, той самий Маріуполь залишиться металургійним центром країни і колись знову стане містом із 500-тисячним населенням. Але це потребуватиме набагато більше часу, ніж розвивати нові напрямки для стрімкого відродження економіки.

– **От, власне, про відродження Донеччини хотілося б докладніше поговорити. Яким воно буде? Які напрямки економіки будуть розвиватись?**

– Економіка регіону розвивалася на кам'яному вугіллі та металургійній галузі, хімічній промисловості. Це ключові напрямки, які дають великі надходження до

бюджету, і країна зацікавлена в розвитку цих галузей. Але з урахуванням руйнування великих підприємств, а також нерентабельності вугільних компаній, необхідно розуміти, що відновлення і переформування цих галузей буде потребувати п'ять і більше років. А нам потрібні швидкі кроки по відновленню економіки. Я впевнений, що такий швидкий стимул, поштовх до відродження можуть надати сільське господарство, садівництво, тваринництво та переробна сільськогосподарська промисловість. Саме ці напрямки необхідно буде розвивати перші п'ять років після звільнення регіону.

Відновлення великих підприємств буде йти паралельно, але починати ми маємо саме із сільського господарства.

ЛЮДЯМ, ЯКІ ПРИЙДУТЬ ВІДНОВЛЮВАТИ ДОНЕЧЧИНУ, МАЄ БУТИ МАКСИМАЛЬНО КОМФОРТНО

– Не можу не поставити найбільш важке питання, яке хвилює більшість мешканців фронтних регіонів – компенсація за зруйноване житло. Вже зрозуміло, що розмір компенсації не буде відповідати очікуванням людей. Чи може обласна влада впливати на рішення уряду щодо розміру грошових виплат постраждалим від російської агресії?

– Донеччина – регіон, який, мабуть, найбільше постраждав від військових дій, і тому ми працюємо над тим, щоб його проблеми не губилися при розгляданні проблем на національному рівні. І якщо є пропозиції, які мають розумне аргументоване підґрунтя, то, авжеж, ми такі пропозиції висуваємо.

По пошкодженому житлу, я знаю, програма виплат вже працює, люди на декупованих територіях вже отримують відшкодування. Щодо проблеми зруйнованого житла – ми думаємо над тим, як тут допомогти, а також паралельно вирішуємо питання, а де люди будуть жити, коли прийдуть відбудувати свої міста? Де вони будуть лікуватися, коли повернуться, де навчатися? Як буде працювати критична інфраструктура? Це теж наша зона відповідальності.

Зараз розглядається можливість будівництва модульних містечок, в яких буде все необхідне для нормального життя. Люди, які прийдуть відновлювати Донеччину, мають жити максимально комфортно, наскільки дозволяють умови. І паралельно ми плануємо запускати процес відбудови повноцінного житла, виходячи з тієї кількості людей, які прийдуть працювати на Донеччину.

Отже, ми намагаємось розв'язувати всі питання в комплексі, але, звісно, легких рішень немає. Ці проблеми не можуть вирішуватися лише в масштабах області і навіть в масштабах держави. Потрібна буде потужна міжнародна підтримка. **CN**

Ганна САВЧЕНКО

НЕЗЛАМНІ ЗІ СХОДУ

Закінчення. Початок на стор. 1

◀ Все йшло непогано до лютого 2022 року. Хоча Гончарові вісім років жили поблизу лінії розмежування, вони до останнього не вірили, що росія намагатиметься загарбати решту України. Вже у перші дні повномасштабного вторгнення родині довелося знову втратити все, аби врятувати власні життя. Виїжджаючи до Закарпаття, і обладнання, і майно залишили у Гірському.

Впродовж кількох місяців навіть не знали, що робити далі. Але час йшов, потрібно було працювати, заробляти гроші. Тож після визволення Київщини у квітні 2022 року Олексій вирішив долучитися до відновлення Бучі та започаткував там новий бізнес – заклад швидкого та корисного харчування «Завертай».

– Від того, що окупанти накоїли у Бучі, було боляче. Але місто поверталось

до життя, і нам з дружиною здалося правильним взяти участь у його відновленні, відкривши там бізнес. Та й після кількох місяців перецікування треба було братися до роботи, – розповідає підприємець про свою мотивацію їхати до Бучі.

Але до міста родина привезла лише досвід та частину команди. Для відкриття справи треба було шукати чималі гроші, і Олексій почав звертатися до міжнародних фондів за грантовим фінансуванням.

Його заявки схвалювали. Завдяки допомозі Міжнародної організації з міграції Гончарови закупили більшу частину необхідного технологічного обладнання, посуд з нержавійки, кухонний інвентар та приладдя. Данська рада у справах біженців допомогла придбати кавову машину. Грантом від GIZ були профінансовані холодильне, морозильне обладнання та система кондиціонування.

Врешті родина орендувала приміщення, відремонтувала його та відкрила свій «Завертай». Відвідувачам ресторану Олексій пропонує фірмову страву «Завертай» зі свіжих овочів та зелені, риби або м'яса су-від під авторськими соусами, загорнуту у тортилью. Су-від – це технологія приготування на низьких температурах під вакуумом, вона дозволяє зберегти усі поживні речовини продукту, аби він був соковитим та смачним. Замовлення клієнта виконується до двох хвилин. Ресторан має не тільки зал, а й швидкий та зручний «Драйв» – заїзд для автомобілістів, які поспішають, однак прагнуть харчуватись правильно та корисно.

Сьогодні у команді Олексія працюють четверо переселенців. Незабаром їх стане більше – бо підприємець планує масштабувати свою справу та відкрити схожі заклади у Бучі, Ірпені та Києві. А ще у його планах – обов'язково повернутися на рідну Луганщину, де роботи із відновлення буде набагато більше, ніж деінде. **CN**

Наталка СТЕПОВА

ТУГА ЗА БАХМУТОМ

Втрата рідного міста робить нас самотніми, але чи можна, щоб це не вбивало?

Нещодавно жінка, до якої довелося звернутися за послугами, поцікавилася: а яке ви, власне, місто – щоб уточнити, чи надає вона територіально ці послуги. І певний час я не знаходила, що відповісти. Бо станом на зараз я ніяке місто: там, де живу, простір не відчувається моїм містом. А там, де було моє місто, немає більше нічого, що асоціюється з життям. Тільки з боротьбою, болем, героїзмом і... смертю.

Але я є. Тому я точно не тільки місто, хоча моя любов до Бахмута безмежна, сильна та обумовлена кількома поколіннями, які там жили. Але, в першу чергу, я людина, яка живе у країні, де досі йде страшна масштабна війна. І вона не закінчилася тим, що було знищено моє місто. І я впевнена – ця важка втрата не має вбити мене і тисячі тисяч людей, які були змушені спостерігати за смертю своїх рідних міст по всій Україні. Бо інакше це означатиме, що разом зі зруйнованими будівлями ворог вбиває й душі вцілілих, нашу впевненість у Перемогу та віру у себе.

Можливо, не дуже відкрито, але я сильно сумую за Бахмутом. Часто просять розповісти про моє місто – яке воно було квітуче та комфортне. Мені є що сказати, але зазвичай не роблю цього. Бо правда не у цьому. Правда у тому, що тужити можна й за запиленим шахтарським містечком, де взимку сніг стає чорним. Або за хутором на три будиночки, куди не ходить жоден автобус. Або за спальним районом мегаполіса з однаковими багатоповерхівками. Бо це назавжди твоє місце сили. І боляче його втрачати, особливо, якщо поїхав ти звідти не за власною волею, а тебе вигнали, виштовхали, не дозволивши навіть попрощатися. І це дуже несправедливо, бо багато років ти прагнув робити все, щоб твоє місто стало сильним, сучасним і головне – залишалось українським.

Я знаю довгу історію мого міста, в якій було безліч прикладів трагедій та стійкості.

Бахмут, народжений як сторожева фортеця майже п'ять сотень років тому, пережив багато – його спалювали за непокору, давали дивні імена, в ньому замурували живцем його жителів та руйнували його храми. Але він тримався і відроджувався, хоча, звісно, кожного разу ставав іншим. Мое старовинне місто знає, як це – жити довго, навіть із такими спогадами та такою історією. І ми маємо. Тим більше, що тепер історія мого міста належить не тільки тим, хто там народився та жив, а й тим, хто загинув, захищаючи його.

Я вже давно не роздивляюся фото руїн свого міста, як інколи волюють не вдивлятися в обличчя померлих людей – хочеться, щоб у пам'яті залишилася не порожня та нежива оболонка, а моменти щастя, наповнені

сенсом події, важливі зустрічі, яскраві емоції та почуття. А цього в мене з моїм Бахмутом дуже багато, і ніякий російський окупант нас цього не позбавить! Ми вміли шепотіти один одному «Тримайся!», коли було важко. І разом посміхатися першим промінцям сонця на наших пагорбах або плакати довгими осінніми зливами біля нашої річки. Як ми вміли гучно та яскраво святкувати! І «наїжачуватися» проти ворога – облаштовуючи окопи на околицях. Мій мудрий Бахмут, як багато ти нам пробачав, як широко підтримував...

Але інколи – наче струмом – якийсь будинок чи дворик у новому місті нагадає той, де ти виріс. Чи то вдихнеш на початку літа тягучий липовий аромат, який щороку наповнював улюблений «нижній» міський

парк. Чи зустрінеш бабусю, яка годує біля лавочки котиків – і її теж зветь Галю, як ту, яка роками опікувалася хвостатими біля твого дому. І зацемить серце, наче в одну секунду ти усвідомив весь біль своєї самотності у цьому світі – де нема тепер твого міста. І місця для тебе наче теж тепер ніде немає.

Але я видихаю і йду далі. Бо вбиває не цей сум – він, навпаки, допомагає стати сильнішою та цінувати важливе. Можна об'єднуватися заради пам'яті, допомагати один одному, створювати нові сенси, які зв'язують тебе із твоїм понівеченим та покаліченим містом.

Вбиває інше. Те, що, на жаль, звучить часто, голосно, повторюючись сотнями репостів. Труть душу нестримне бажання травмованих людей мірятися горем, знецінювати досвід

інших, вимагати виняткового ставлення чи навіть ображатися на тих, хто не пережив втрат. Мені однаково боляче, коли кажуть – «та таких бахмутів пів країни» і «ми віддали своє місто, щоб інші не помічали війни». Бо й перше, і друге – не про підтримку один одного, а про люте, нищівне, болюче знецінювання болю іншого. Бо сумувати та оплакувати свої втрати має право кожен – і той, хто не бачив свого міста вже дев'ять років, і той, хто подався на чужину, щоб врятувати психіку дитини, і той, хто ще має куди повернутися, і той, кому повертатися нема куди.

Наш Бахмут зруйновано, але він тримався так довго, що дав можливість тисячам і тисячам людей виїхати та залишитися живими. І це точно не привід для скарг, скоріше – для гордоців... Бо він – Фортеця! То, може, не варто мірятися глибиною втрат, прикриваючись любов'ю до свого міста. Насправді, раз за разом, руйнуючи самих себе...

По-справжньому любити та цінувати наші міста не завадять жодні окупанти та жодні руйнування. Вірю, що навіть знищивши будинки, школи, парки, лишивши тисячі людей без коріння, звичного соціуму, улюблених локацій та затишних домівок, вони не в силі зробити нас людьми без пам'яті та любові. Ми будемо завжди пам'ятати та любити найтепліші куточки у цьому всесвіті, які виростили нас такими, які ми є.

Але я так хочу любити свій Бахмут, не перетворюючись на руїну разом з ним... **CN**

Елизавета ГОНЧАРОВА

З 1 серпня вступили в силу деякі зміни щодо грошової (адресної) допомоги внутрішньо переміщеним особам. Зокрема йдеться про відновлення перевірок переселенців за місцем обліку. Стисло ми вже писали про ці зміни, але певні моменти все ще викликають питання. Розібратися нам з читачами допоможе юрист Маріупольської Асоціації Жінок «БЕРЕГІНЯ» адвокат Андрій Рудковський.

Фото: Ірина ГОРБАСЬОВА

ПЕРЕВІРКИ ВПО ПОВЕРТАЮТЬСЯ

Що треба знати, аби не позбутися виплат від держави

ДЕЖАВІЮ, АБО ТРИСТА ТРИДЦЯТЬ ТРЕТЄ КОЛО

Тема перевірок ВПО як умови надання державної адресної допомоги тягнеться ще з 2014 року. Переселенці з Донецької і Луганської областей добре пам'ятають, що під ці перевірки «підтягувалися» навіть пенсійні виплати, аж поки горезвісна Постанова КМУ №365 не була 2019 року скасована судом як протиправна. Але нова хвиля переселенців після повномасштабного вторгнення спричинила нову хвилю уваги до них з боку держави.

Про відновлення перевірок вперше згадали у грудні 2022 року, коли після вдалого контрнаступу ЗСУ люди стали повертатися додому, але начебто масово не знімалися з обліку та продовжували отримувати адресну допомогу. З 1 квітня 2023 року набрало чинності нове рішення Кабміну, яке постановило – перевіркам ВПО бути. Тільки тепер вони будуть вибірковими та базуватимуться на зверненнях правоохоронців до органів соцзахисту при наявності підозри.

Попри те, що проти перевірок у будь-якій формі виступав омбудсмен України Дмитро Лубінець (наголошуючи, що норму, за якою ВПО втрачає виплати у разі відсутності під час перевірки, вже скасовано судом), настав той день, коли уряд остаточно визначився з новим порядком ідентифікації ВПО на місці перебування та з іншими умовами, за яких переселенців будуть позбавляти адресної допомоги.

Деякі переселенці вже почали запитувати, як відмовитися від статусу ВПО, бо вважають умови, висунуті державою, принизливими.

– Право відмовитися від статусу ВПО та довідки переселенця вказане у Постанові КМУ №509. Написати відповідну заяву можна в органах соціального захисту населення (УЗСН) або ж у застосунку Дія, – каже Андрій Рудковський. – Тільки от скасування статусу ВПО призведе не лише до припинення виплат, а й до позбавлення пільг із влаштування дітей до садочка або школи, допомоги із пошуком житла чи лікуванням. Краще розібратися у новому Порядку та дотримуватися його виконання.

ЗА ЯКИХ ОБСТАВИН ВПО ПОЗБАВЛЯТЬ ВИПЛАТ АДРЕСНОЇ ДОПОМОГИ

Припинити виплату допомоги з 1 серпня 2023 року можуть за обставин, коли людина:

- ♦ перебуває за кордоном більше ніж 30 днів поспіль без поважних причин;
- ♦ повернулася до покинутого місця проживання;
- ♦ відбуває покарання у місцях позбавлення волі;
- ♦ засуджена за колабораціонізм.

З 1 вересня 2023 року під скасування допомоги підпадають особи, які:

- ♦ придбали транспортний засіб, з року випуску якого минуло менш ніж 5 років (крім мопеда або причепа);

- ♦ придбали на суму більше 100 тисяч гривень земельну ділянку, квартиру, будинок (окрім житла, отриманого за рахунок державного чи місцевого бюджету);

- ♦ мають на депозитному рахунку кошти в загальній сумі більше 100 тисяч гривень;
- ♦ придбали іноземну валюту (окрім валюти, отриманої від благодійних організацій або придбаної для оплати медичних, соціальних чи освітніх послуг), а також банківських металів на загальну суму більше 100 тисяч гривень;

- ♦ мають у власності житло, яке розташоване на території, де не ведуться активні (можливі) бойові дії або які не є окупованими, якщо таке

житло має площу понад 13,65 м² на одного члена сім'ї.

ЯК ДЕРЖАВА ПРОСТЕЖИТЬ, ЩО ВПО НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ ВИМОГАМ ДЛЯ ПODOВЖЕННЯ ВИПЛАТ

Перевірка даних щодо ВПО на відповідність вимогам, визначеним у новому Порядку, здійснюється Мінфіном через інформаційно-аналітичну платформу електронної верифікації та моніторингу.

За результатами верифікації Мінфін передає рекомендації для подальшого завантаження до електронних систем Мінсоцполітики.

Якщо на інформаційно-аналітичній платформі Мінфіну

відсутні відомості щодо осіб, які звертаються за призначенням допомоги, перевірка проводиться на підставі автоматизованого доступу/обміну електронними даними з державних електронних інформаційних ресурсів, зокрема:

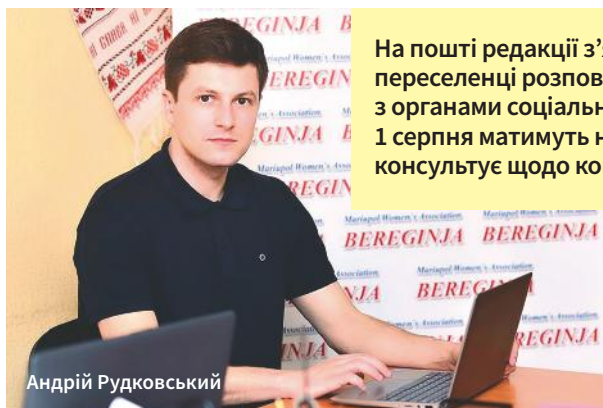
- ♦ інформація щодо зайнятості ВПО отримується з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань;
- ♦ відомості про трудову діяльність – з реєстру застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування;
- ♦ інформація про смерть особи – з Державного реєстру актів цивільного стану громадян;
- ♦ інформація про житло, зруйноване або непридатне для проживання (а також його відновлення) – з Реєстру пошкодженого та знищеного майна.

Орган соціального захисту населення опрацьовує рекомендації, надані Мінсоцполітикою, та припиняє виплату з місяця, що настає за місяцем виникнення обставин, що впливають на право отримання допомоги.

ХТО УПОВНОВАЖЕНИЙ ПРОВОДИТИ ПЕРЕВІРКИ

Перевірку тривалості перебування за кордоном та майнових критеріїв також проводить фактичного місця проживання ВПО буде проводитися територіальними органами Національної соціальної служби України. **СН**

Олена СВІТЛА

Андрій Рудковський

На пошті редакції з'явилися листи, в яких наші читачі-переселенці розповідають про негативний досвід спілкування з органами соціального захисту та турбуються, що після 1 серпня матимуть нові проблеми. Андрій Рудковський консультує щодо конкретних життєвих ситуацій.

НАЧЕБТО ВСЕ ЗРОЗУМІЛО, АЛЕ Є ЩЕ ПИТАННЯ

«Я переїхала з Маріуполя до Франківська, маю багато роботи, і в орендованій квартирі практично тільки ночую. Звітка про перевірку переселенців за місцем перебування вганяє мене у паніку. Бо взагалі-то я з Донецька, переселенка вже вдруге, і мій досвід спілкування з контролюючими органами у Маріуполі був жахливим. Кілька разів я втрачала можливість отримувати допомогу від держави, бо мене не заставляли вдома. Чи не повториться цей досвід знову?». Олена Р.

А.Р. Ні, пані Олено, не повториться. Наразі держава виправила свої помилки і внесла зміни у порядок перевірки ВПО за місцем фактичного проживання. Відтепер людини мають повідомити про перевірку не менш як за 2 календарних дні до її проведення (телефоном чи за допомогою іншого доступного засобу зв'язку). Якщо людина повідомила про свою відсутність у зв'язку з перебуванням у родичів або у відпуст-

ці тощо, перевірка відкладається на два тижні.

Якщо ж людини не було вдома і вона не повідомила про свою відсутність, то вона має 14 робочих днів для того щоб прийти для ідентифікації до органу соцзахисту населення.

Якщо людина не з'явиться, виплати допомоги на проживання припиняться з наступного місяця.

«Я оформилася як ВПО у Запоріжжі, бо там навчаюся і працюю віддалено, але до якогось конкретного міста не прив'язана. Чоловік часто буває у відрядженні, ми живемо то в одному місці, то в іншому. Як бути, якщо хтось заявить, що мене нема за місцем реєстрації, або мене зупинить поліцейський в іншому місті, запитає ту довідку і з'ясує, що я перебуваю не там, де б мала бути з точки зору держави? Мені тепер що, нікуди не їздити і не ходити?». Наталія 30-ЗУЛЯ, переселенка з Авдіївки.

А.Р. Поліцейські не мають права на перевірку довідки

ВПО, за це можете не хвилюватися, пані Наталю. Навіть якщо перевірка місця перебування і буде, вас мусять повідомити про неї за 2 календарні дні. І навіть якщо ви все одно не встигнете вчасно приїхати до місця проживання, яке вказане у вашій довідці ВПО, ви матимете 14 робочих днів, щоб приїхати та пройти верифікацію.

Також у разі наявності обґрунтованих причин вашої відсутності за місцем перебування протягом 30 календарних днів після перевірки ви можете подати до органу соціального захисту населення заяву про поновлення виплати з підтвердними документами (службового відрядження, оздоровлення дітей, стажування, навчання, лікування, реабілітації, хвороби особи, смерті членів сім'ї, догляду за хворою дитиною віком до 18 років здоров'я тощо).

«Я жила в Северодонецьку, потім була ВПО у Запоріжжі, тепер переїхала до Ужгорода. Після реєстрації ВПО деякий час отримувала адресну допо-

могу, але потім виплати припинилися. Запорізька область мені вже не платить, а Закарпатський УСЗН ще не платить. Я пів року «воювала» з місцевим УСЗН, навіть зверталася на гарячу лінію Мінсоцу, процес начебто пішов, але коштів я ще не бачила. За цей час переїхала в іншу квартиру. Мені тепер довідку перереобрати на нову адресу, знов подавати заяву на сплату адресної допомоги і чекати ще пів року?». Маргарита ВАСИЛЬЄВА.

А.Р. Згідно чинного законодавства, протягом 10 днів з дня прибуття до нового місця проживання ви маєте повідомити про ці зміни структурний підрозділ з питань соціального захисту населення за новим місцем проживання.

Заяву на зміну місця обліку, пані Маргарито, ви можете подати в електронному вигляді через засоби порталу Дія.

За новим місцем проживання допомога призначається органом соціального захисту населення протягом 15 робочих днів з дати надходження заяви.

До подання заяви допомога має нараховуватися за старим місцем обліку.

У разі, якщо ж ви так і не змогли отримати виплати за якийсь період, раджу звертатися із письмовою заявою до органу соціального захисту або на гарячу лінію **15-48** із повідомленням щодо невиплати належної вам допомоги та проханням надати вам письмову відповідь із поясненнями щодо невиплати такої допомоги.

КОРИСНЕ

«Червоний» та інші історичні твори популярного українського письменника-белетриста Андрія Кокотюхи – у розігріш від «СХІД NOW» для користувачів нашої фейсбук-сторінки.

Розігруємо комплект з п'яти книжок Андрія Кокотюхи, бо... По-перше, тому що можемо. По-друге, тому що хочемо – хочемо, щоб розвивалася українська художня література для масового читача. По-третє, у нас є фейсбук-сторінка, і нам важливо, щоб якомога більше людей зі Сходу України, які, можливо, не отримують друковану газету, спілкувалися з нами і дізнавалися про можливості, що висвітлюються на шпальтах нашої газети.

РОЗІГРУЄМО КНИЖКИ

Все чесно – ви підписуєтеся на фейсбук-сторінку (за адресою facebook.com/shid.now/ чи за QR-кодом), а до Дня Незалежності ми рандомно обира-

ємо переможця серед тих, хто поширив пост про розігріш книжок. Зверніть увагу – у розігріші можуть брати участь українці, які перебувають за

кордоном, бо ми маємо можливість надіслати книжки у будь-який куточок світу.

Скоріше за все, книжкові розігріші стануть регулярними,

тож є сенс підписатися навіть тим, хто мало вірить у свою удачу. За вас віримо ми, і цього достатньо! Просто не зволькайте підписатися. **CN**

СМАЧНЕ

КАЛДУ ВЕРДЕ – ПОРТУГАЛЬСЬКИЙ БРАТ БОРЩУ

Багато українців відкрили теплу та привітну Португалію як країну для заробітку ще наприкінці дев'яностих. Українські робітники користуються підвищеним попитом на португальському ринку праці з огляду, передусім, на високий освітній рівень, дисциплінованість та працьовитість.

ську – тут любляють готувати страви з овочів, свинини, солять та сушать рибу. Традиційний португальський суп калду верде дещо нагадує наш борщ – він також поживний, на м'ясному бульйоні та ще й з капостою.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ картопля – 5 шт.
- ◆ кучерява листкова капуста (можна взяти і білокачанну) – 1 пучок
- ◆ суха копчена гостра ковбаса – 250-300 г
- ◆ цибулина – 1 шт.
- ◆ м'ясний бульйон – 2,5 л
- ◆ рослинна олія – 2 ст. л.
- ◆ кайенський перець – ¼ ч. л.
- ◆ чорний мелений перець – ½ ч. л.
- ◆ солодка паприка – 1 ч. л.
- ◆ сіль – за смаком.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Ковбасу порізати тонкими кружальцями та обсмажити на олії 2 хвилини.
2. Витягти ковбасу з пательні, а на жирі, що залишився, спасерувати подрібнену цибулю.
3. Вміст пательні разом із приправами та сіллю перекласти у каструлю, додати порізану невеличкими шматочками картоплю та бульйон.
4. Варити до готовності картоплі.
5. У будь-який зручний для вас спосіб перетворити страву на пюре.
6. Капусту почистити та тоненько порізати. Додати її до супу разом із ковбасою та проварити ще 7-10 хвилин.

УВАГА! БЕЗОПЛАТНА ЄВАКУАЦІЯ

Маріупольська Асоціація Жінок «БЕРЕГІНЯ» оголошує організацію чергового безоплатного евакуаційного рейсу до Польщі з безоплатним тимчасовим розміщенням у місті Бельсько-Бяла.

Також ви можете самостійно планувати свій маршрут із території Польщі далі до країн ЄС.

Попередньо рейс планується на 23 серпня.

Допоможіть дізнатись про таку можливість більшій кількості людей, які потребують евакуації до безпечних місць! Передусім йдеться про жінок, дітей та літніх людей з території, де ведуться

активні бойові дії, а також з тимчасово окупованих територій.

Точки збору для евакуації:

- ◆ Запоріжжя
- ◆ Дніпро
- ◆ Кривий Ріг
- ◆ Умань

Отримати відповіді на усі питання та записатися на евакуаційний рейс можна за телефонами:

☑ +38 (068) 348 42 25, Андрій (понеділок – п'ятниця, з 10:00 до 17:00);

☑ +38 (066) 673 83 27, Кароліна (вівторок – субота, з 10:00 до 17:00);

☑ +38 (067) 611 39 85, Тимофій (координатор евакуаційних рейсів в Україні, понеділок – п'ятниця, з 10:00 до 17:00).

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

IBAN UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»

Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим